

Subjekty MPV – seminář I

Zdeněk Nový

Co je mezinárodní právo veřejné

- ▶ „System právních norem, které upravují vztahy mezi státy a jinými mezinárodními subjekty“ (H. Ch. Scheu)

Vestfálské v postvestfálské pojetí mezinárodního práva

- ▶ Vestfálský mír (1648):
- ▶ Výhradní roli v MV hrají státy a ty mohou využívat válku jako prostředek řešení sporů
- ▶ Postvestfálský systém:
- ▶ Briand–Kellogův pakt (1928) – zákaz použití síly
- ▶ Charta OSN – zákaz použití síly a mechanismus kolektivní bezpečnosti
- ▶ Subjektivitu mají i entity odlišné od státu a následně i jednotlivci

Srovnávací tabulka tradičního a současného MPV

Tradiční MPV	Současné MPV
Subjekty: výhradně státy	Subjekty: mezinárodní org., zvláštní subjekty a do určité míry jednotlivci
Právo na válku	Zákaz použití síly
Ochrana lidských práv výhradně vnitřní věc státu	Zmezinárodnění ochrany lidských práv a zřízení příslušných kontrolních mechanismů
Státy civilizované v koloniální	Rovnost (právní) států, kolonialismus zakázán MP

Subjekty MPV

- ▶ Hlavní subjekt – stát
- ▶ Speciální subjekty – mezinárodní vládní organizace, Svatý stolec, mezinárodní výbor Červeného kříže, Řád Maltézských rytířů
- ▶ Povstalci
- ▶ Jednotlivci (v omezené míře)

Právní subjektivita v MPV

- ▶ Mezinárodní soudní dvůr se k subjektivitě vyjádřil v posudku ve věci náhrady škod utrpěných ve službách OSN (1949):
- ▶ Různé kategorie subjektů, lišící se rozsahem práv a povinností vyplývajících z mezinárodního práva → neexistence jednotné definice subjektu v MPV

Složky právní subjektivity

- ▶ Způsobilost k právům a povinnostem
- ▶ Způsobilost k mezinárodně-právně relevantním úkonům
- ▶ Mezinárodní deliktní způsobilost

Druhy subjektivity

- ▶ Plná (původní)
- ▶ Částečná (odvozená)
- ▶ Okrajová (jednotlivci)

Montevidejská úmluva (1933)

- ▶ Kritéria státnosti:
- ▶ Stále obyvatelstvo
- ▶ Vymezené území
- ▶ Vláda
- ▶ Způsobilost vstupovat do vztahů s jinými státy

Stát jako subjekt s plnou subjektivitou

- ▶ Konstitutivní (nezbytná) kritéria státnosti:
 - ▶ 1. státní území
 - ▶ 2. obyvatelstvo
 - ▶ 3. státní moc

Uznání státu

- ▶ Jednostranný právní akt státu reagující na vznik nového státu, národa aj.
- ▶ Nemůže ovlivnit fakt existence státu, pokud jsou naplněna 3 výše uvedená kritéria
- ▶ Formy uznání:
 - de jure v de facto
 - výslovné v mlčky učiněné

Právo na sebeurčení národů

- ▶ Co je to „národ“?
- ▶ Historická zásada *uti possidetis* (JA – dekolonizace)
- ▶ Hranice nových států korespondují hranicím koloniálních států
- ▶ Zásada *uti possidetis* konstruována pro podmínky dekolonizovaných zemí → problematické použití jinde (např. v bývalé Jugoslávii)

Způsoby výkonu práva na sebeurčení

- ▶ Vnější sebeurčení – zejm. zřízení svrchovaného státu (v. princip územní celistvosti)
- ▶ Vnitřní sebeurčení – svobodná volba politického a ekonomického režimu v rámci již existujícího státu (vytváření tzv. autonomií – př. Katalánsko, Ålandské ostrovy)

Trend posilování subjektivity jednotlivce

- ▶ 1. ochrana lidských práv
- ▶ 2. ochrana mezinárodních investic
- ▶ 3. mezinárodní trestní právo